

Slovenski dom

Štev. 217

V Ljubljani, v sredo, 23. septembra 1936

Str. 1.

Rdeči pripravljajo zvezo sovjetskih republik - Beli zvezno republiko - Nacionalistične čete vztrajno obkrožajo Madrid - Nov nevaren spor

Uruguay prekinil z madridsko vlado

Montevideo, 23. septembra. o. V pogajanjih med velesilami za nevmešavanje v španske notranje zadeve je nenadoma nastal preokret. Urugvajska vlada je včeraj sklenila, da prekinja diplomatske odnose z madridsko vlado, ker so anarhistične tolpe pobile tri sestre urugvajskega vicekonzula v Madridu. Urugvajska vlada je svojemu madridskemu poslaniku naročila, da mora takoj zapreti poslanstvo v Madridu in pretrgati vse stike z vlado Larga Caballera, dokler madridska vlada ne bo spet pri moči in znala zavarovati življenje urugvajskih državljanov. Istočasno bo urugvajski poslanik izročil v zunanjem ministrstvu španske vlade ostro protestno noto, v kateri bo zahteval popolno zadostojenje. Isto vlogo bo urugvajska vlada poslala na zasedanje Društva narodov, obenem pa zaprosila argentinskega poslanika, da vzame v zaščito urugvajske poslanike do trenutka, ko bo španska vlada dala popolno zadostojenje in zagotovilo, da bo ščitila urugvajske državljane.

Do sedaj še ni znano, kaj je sklenila urugvajska vlada po tej svoji demarši, razširili pa so se glasovi, da bo k temu koraku takoj sledilo priznanje nacionalistične vlade v Burgosu. Čim bo urugvajska vlada to priznanje objavila, bi se že itak napeto ozračje zaradi vmešavanja v Španijo še zaostrilo.

London, 23. septembra. o. V londonskih krogih je zaradi koraka Urugvaj nastalo precejšnje vznemirjenje, ker se boje, da bi Urugvaj začel razvozlavati vozel španske državljanske vojne s tem, da bi potegnil za seboj tudi druge južnoameriške države. Prevladuje pa upanje, da bo urugvajski primer ostal osamljen in da Urugvaj tudi ne bo priznal vlado nacionalistične junte v Burgosu.

Portugalska pristala na nevmešavanje

London, 23. septembra. o. Včeraj je bila seja podkomiteja angleške vlade pod predsedstvom Dac Donald. Na seji so obravnavali vprašanje brambre Anglije in zunanje politični položaj. Ministri so sklenili, da se mora preprečiti morebitni neuporabna konferenca evropskih sil za nevmešavanje v špansko državljansko vojno s tem, da se pridobi Portugalska. Zunanji minister Eden je dobil telefonsko naročilo, naj v tem smislu intervirira pri portugalskem zunanjem ministru Monteiri v Ženevi. Istočasno je obvestil angleški poslanik v Lizboni portugalsko vlado o sklepu angleške vlade.

Na seji vlade se je mnogo govorilo tudi o oboroževanju Nemčije in naporih Hitlerja, da razbije angleško-francosko zvezo. Prav tako je bila predmet razgovora tudi bojazen Francije, da bi se lokarna konferenca razbila ob odporu Nemčije, ki bo najbrž zahtevala razveljavljenje francosko-sovjetskega pakta. Vlada je tudi sklenila, da bo v Palestini poslala še nekaj ojačenj, in prvi vrsti oddelkov tehničnih čet.

Sovjet ne sme na portugalska tla

Ženeva, 23. sept. o. Na pritisk velesil in zlasti na grožnje Francije je Portugalska opustila svoje odklonilno stališče do konference za nevmešavanje evropskih sil v špansko državljansko vojno in po svojem zastopniku izjavila, da bo takoj poslala svojega delegata na te seje. Kot pogoj za vstop k temu sporazumu je stavila več omejitev, glavna pa je med njimi ta, da Portugalska ne bo dovolila dostopa nadzorovalne komisije na portugalska tla, če se bo v tej komisiji nabajal zastopnik sovjetske Rusije. Do te portugalske odločitve je prišlo po sestanku med angleškim zunanjim ministrom Edenom in portugalskim zunanjim ministrom Monteirim.

Caballero omajan

Tenerifa, 23. sept. AA. Havas. Tukajšnji radio poroča, da je iberska anarhistična organizacija zahtevala od Larga Caballera, da naj odstopi. Zveza obenem zahteva, da naj se sestavi poseben odbor za obrambo, ki bo nacionaliziral vso industrijo in mobiliziral vse moške od 17. do 45. leta.

Madrid, 23. sept. o. Largo Caballero predsednik španske vlade se je posvetoval včeraj z vsemi voditelji levčarskih strank o zahtevi ekstremistov, da se Španija proglasi za sovjetsko zvezno republiko. Zdi se, da se bo Largo Caballero rad udal tej zahtevi in bo najbrž sam prevzel predsedstvo odbora in javno blaginjo. Vso oblast po tem načrtu bodo prevzeli delavci, meščanski krogi bodo izločeni od oblasti in brez vsakih pravic.

V Londonu je to dejstvo izzvalo veliko razburjenje. Če se vsa industrija socializira, potem pridejo v veliko nevarnost angleške naložbe in investicije v Španiji, ki presegajo vsoto pol milijona funtov sterlingov.

Da pospeši svoje napredovanje in naskok na Madrid in se razbremeni fronte pri Balbau je tudi nacionalistična vlada sprejela načrt federativne ureditve nacionalistične Španije. Na ta način skušajo beli pridobiti bakiške nacionaliste in obenem del katalonskih levčarjev. Če bo vlada nacionalistov mogla o svoji resni volji prepričati bakiške in katalonske separatiste, potem je pričakovati, da se bo odpor vladnih čet močno zrahljal in s tem pospešil padeč Madrida. V tem smislu so se vodili razgovori med vsemi generali, ki vodijo nacionaliste, v Salamanti.

A vlada zmaguje...

Madrid, 23. sept. o. Notranji minister je objavil, da so na severovzhodnem delu severne fronte vladne čete napadle položaje nacionalistov in jih pognale v beg. Prav tako so izrinili iz bližine Ovieda bele. Sovražniki so iz mesta napadli

vladne miličnike, vendar so se morali po ponesrečenem izpadu umakniti nazaj v mesto. Pri Aragonu so vladne kolone napredovale za štiri kilometre v odseku Quesca in odločno pobile nacionaliste, ki so morali pustiti na bojnem polju veliko število mrtvih ter ogromno vojnega materiala. Na Sierra Guadarami so bili beli odločno pobiti, odbiti pa so bili na odseku Talavera in Santa Olalia. Vladne čete povsod zmagovito napredujejo.

Barcelona, 23. septembra. AA. Naglo sodišče, ki zaseda na ladji »Urugvaj« v tukajšnjem pristanišču, je obsodilo na smrt enega stotnika in tri podporočnike. Neki stotnik je obsojen na dosmrtno ječo, drugi pa oproščen. Včeraj so izvršili smrtno kazen nad oficirji, ki jih je sodišče obsodilo prejšnji petek.

Med ruševinami, orožjem in bombami vztrajajo branilci Alcazarja

Toledo, 23. septembra. o. Še vedno se bijejo okrutni boji na ruševinah toledskega Alcazarja. Bombardiranje se z vso silo nadaljuje in je včeraj vladna artilerija osredotočila ves ogenj na stolpe, v katerih se drže nacionalistični kadeti. Da bi vili napadalcem novega poguma, je prišel pred Alcazar predsednik vlade Largo Caballero. Zaradi njegove navzočnosti se je bombardiranje podvojilo, vendar brez pravega uspeha. Po bombardiranju so namreč vladne čete vdrla na ruševine enega izmed stolpov, vendar so se morale takoj umakniti, ker so jih nacionalisti z granatami in strojnimi puškami pogнали nazaj. Vladne čete so nato začele oblivati stolpe s curki petroleja in bencina in metale vžigalne ročne granate. Nastal je ogenj, ki je gorel ves dan, vendar se miličniki niso mogli kljub velikim žrtvam pomakniti niti za meter dalje.

Obroč okrog Madrida je že stesnjen

Sevilja, 23. septembra. o. Tukajšnja radijska postaja sporoča, da vojska generala Molle počasi, a stalno napreduje proti Bilbau. Napreduje obkroževanje te trdnjave, ker je Molla osvojil važno postojanko Aspetia Zudabaga Alcolba in nekatere druge okoliške baze. Vojski generala Franca so včeraj v divnem naskoku na fronti Sierra Guadarama zavzele Maquedo. Vladne čete so se bile tudi izredno močno utrdile in so zgradile pravi obrambni zid.

Hoare izjavlja:

„Sredozemlje je najvažnejša pot imperija“

London, 23. sept. o. Po povratku z inspekciskega potovanja po Sredozemskem morju je angleški prvi lord admiraltete sir Samuel Hoare sprejel časnikarje in jim izjavil o pomenu svojega potovanja naslednje: »Cilj mojega potovanja je bil pregled oporišč angleške mornarice v Sredozemskem morju. Sploh ne more biti govora, da bi Anglija opustila ta oporišča, še manj pa se more govoriti, da bi Anglija opustila Malto. Meni se samo po sebi umevno zdi, kakor se zdi tudi vsakemu razumnemu človeku, da je treba angleške baze v Sredozemskem morju še bolj utrditi in zavarovati linije, ki vežejo Anglijo z vzhodom. Sredozemlje je ena glavnih visokih poti angleške imperije.«

S tem je Hoare potrdil pričakovanja javnosti, da bo Anglija svoja oporišča še mnogo bolj utrdila, da je ne bodo mogla doleteti nobena iznenadjenja. Časopisi poročajo, da je Hoare demantiral vesti, da bi Anglija načela kako novo politiko v Sredozemskem bazenu. Vsi naporji niso naperjeni proti nikomur, temveč bodo le utrdili angleške pozicije. Dalje je Hoare izjavil, da mora Anglija prav tako računati na izredno naraščanje sil drugih držav, zlasti zračnih, in tudi s te strani budno paziti. Glede Cipra je potrdil vesti, da se tam pripravljajo oporišče za zračne sile, vendar o ostalem ni ničesar izjavil. Na koncu je Hoare dejal: »Abesinski konflikt in egiptovski neredi so nam dali lepo priliko, da smo mogli spoznati, kje so slabe točke našega imperija in kje je treba naglih popravil. Zato sem na svojem potovanju do podrobnosti preštudiral vlogo Gibraltarja in Malte.«

DN ne ve kam in kako z Abesinijo

Francija vneto odganja neguša

Ženeva, 23. septembra. o. Ko se je včeraj ponovno sestel verifikacijski odbor skupščine Zveze narodov, so abesinski delegati zahtevali, da se zlasti po prej, preden ta odbor izda končnolovljivi odloč. Na to je verifikacijski odbor sklenil priporočiti skupščini, naj se za juridično plat abesinskega sodelovanja na skupščini obrne na haasko mednarodno razsodišče.

Francoska delegacija se najbolj živahno udeležuje ob predlogu, naj se abesinska delegacija na vsak način izloči od prisostvovanja v skupščini. Vendar prevladuje mnenje, da bo haasko mirovno razsodišče dalo prav Abesiniji. Zato bo Mussolini skušal Abesinijo prehiteti in že prej izposlovati priznanje novega rimskega imperija.

Ženeva, 23. septembra. o. Eksperti DN že pripravljajo tekst vprašanj, ki jih bo skupščina DN zastavila razsodišču v Haagu. Dokler bo abesinska delegacija prisostvovala skupščini, ne moremo govoriti o udeležbi Italije.

Ženeva, 23. septembra. o. Italijanska vlada je odpoklicala z mednarodne radiofonске konference svojega delegata senatorja de Michelisa. Odpoklic utemeljuje italijanska vlada s tem, da je bila ta konferenca sklicana pod okriljem DN in ji Italija seveda ne more prisostvovati zaradi tega, ker v Ženevi na skupščini ZN zopet prisostvuje abesinska delegacija.

Pariz, 23. septembra. o. Ministrski predsednik Leon Blum bo v petek zvečer po seji vlade odpotoval v Ženevo.

ni zid, kakor jih poznamo iz svetovne vojne. Zgradili so zaščitne zidove, na katerih je bilo polno strojnih pušk, pred zidom pa širok pas boječe žice. Legionarji so predrla ta zid, zavzeli Maquedo in se s tem na 73 km približali Madridu. Obroč okrog Madrida se zožuje, ker so beli tudi na severu skoro popolnoma obkolili Layosso. Tudi tu so miličniki zgradili pravcete moderne obrambne zidove. Artilerija nacionalistov je začela razbijati te zidove, nakar je garnizija iz Huesce naredila naskok in prisilila miličnike, da so iz mesta pobeželi.

Lizbona, 23. septembra. o. Okrog Maquete so bili včeraj hudi boji. Vladni miličniki so to postojanko obupno branili in so morali odnehati šele takrat, ko je stopila v akcijo eskadrila nacionalističnih letal in pol ure bombardirala položaje miličnikov. Tri kolone belih so zjutraj od juga, z zapada in severa naskočile mesto, vendar so jih strojnice vladnih čet zadržale. Nato pa so pribrela nacionalistični bombniki in razpršili milico. Veliko miličnikov je obležalo, del pa se je s tovornimi avtomobili naglo potegnil proti Madridu. Do Torijosa so jih zasledovali nacionalisti z letali. Takoj za tem pa so prileteli vladni bombniki in se v zraku spopadli z nasprotniki. Vendar usode Maquede niso mogli več preprečiti.

Lizbona, 23. septembra. »Aiaro dela Mania« priobčuje poročilo iz Talabere o sestanku vseh višjih poveljnikov nacionalističnih čet v Salamanci. Na tem sestanku so sodelovali generali Franco, Molla, Queipo de Llano in polkovnik Jague. Razpravljali so o včerajšnjem zavzetju Maquede s strani belih čet. S to postojanko so ogroženi vsi stiki med Madridom in jugom.

Caserez, 23. septembra. AA. Štab generala Franca uradno objavlja, da so beli zavzeli mesto Torijos, ki ni daleč od Toleda. Vladne čete so pustile na bojišču 80 mrtvih. Beli so mnogo vojakov ujeli. Na andaluški fronti so nacionalisti sestrelili dve letali.

Rabat, 23. septembra. AA. Havas: Po zadnjih vesteh iz Cadixa je oddelek polkovnika Jague napredoval za 55 km od Talabere proti Madridu.

Cadix, 23. septembra. Tukajšnji radio poroča, da se širijo vesti, da hoče predsednik republike Azana izročiti Madrid nacionalistom. Temu se protivi Largo Caballero, ki trdi, da ima vlada dovolj sredstev, da odbije nacionaliste.

Cadix, 23. septembra. AA. Havas: Izve se, da se je posadka v Leridi v Kataloniji priključila k nacionalistom.

Sevilja, 23. septembra. AA. Havas: Po zadnjih vesteh so nacionalistične čete oddaljene od Toleda samo še 8 km.

Vesti od 23. sept.

Jugoslovanski lahkoatleti bodo šli na balkanijado v Atene. Minister za telesno vzgojo je za to priliko odobril 35.000 Din.

Prof. Jezen, pravemu svetovalcu abesinske delegacije v Ženevi, je francoska vlada prepovedala, da bi še nadalje vršil to funkcijo.

Guverner ameriške države Kansas si je očitno vzel za zgled Hitlerja, ko je predlagal pokrajinski zbornici obvezno sterilizacijo zločincev in dedno obremenjenih.

Vlada v francoskem Maroku je zaprla mejo proti španskemu Maroku in ukinila vse trgovinske stike.

Zaimisa, zadnjega predsednika grške republike, so včeraj pokopali nadvse slovesno in na državne stroške.

27 ur bo vozil brzovlak od Džibutija do Addis Abebe. Do sedaj je vozil 6 ur več.

Večje število diplomatskih zastopstev na Kitajskem bo ustanovila Japonska. Istočasno pa bo poslala tudi večje oddelke svoje vojske.

27 tovornih avtomobilov blaga je nakradel Avstrijec Alfred Pernel, ne da bi ga do zadnjega policija sploh mogla prijeti.

Olimpijska zmagovalka v teku na 100 metrov Amerikanka Hellen Stephens je baje postala moški. To trditva poljski atletinji Walasievičeva in Basnjevskaja.

Italijanskemu poslaniku v Parizu Certtiju se je pripetila avtomobilska nesreča. Poslaniku so se nekoliko pretresli možgani.

Za avstrijsko dobrovoljsko milico se je prijavilo zelo malo prostovoljcev. Zato namerava avstrijska vlada odrediti tudi za to formacijo obvezno rekrutiranje.

Preko 1000 hiš je uničil požar v kitajskem mestu Hankau. Zgorelo je tudi mnogo ljudi.

V Siemensovih tovarnah je počila glavna vodovodna cev. V kratkem času je voda poplavlila del tovarne in vso okolico.

Spirit iz vina bodo proizvajali odslej na Madžarskem. Tako nameravajo vinogradnike rešiti iz stiske.

16 bolgarskih avtomobilistov potuje po Jugoslaviji. Obiskali bodo tudi Ljubljano in Slovenijo.

Adam Pribečević, brat Svetozarja, se je včeraj razgovarjal z Ljubo Davidovičem. Kaže, da se bosta obe krili demokratske stranke združili v eno.

Italijanska vlada je odredila povišanje delavskih mezd za 6 do 10 odstotkov. Delavstvu s tem ni nič pomagano, ker so cene živih mnogo višje poškočile.

Zagrebska policija je izvršila več racij za tajnimi prostitutkami. Policija namerava poloviti vse in cenj njihovo število na 5000.

Glazer, golman BSK, je bil obsojen na dve leti strogega zapor, ker je baje v šali butnil svojega prijatelja Stokića v Savo, da je utonil.

Lepote Dalmacije v krajih, kjer je potoval angleški kralj, bodo posneli na film v barvah. Snemanje vodi Srb iz Amerike dr. Konstantin Kostić. V filmu bo tudi nekaj lepote Slovenije.

Pijanec ima srečo. Neki kmet iz okolice Novega Sada se je na vozu pijan peljal preko železniške proge. V voz se je zaletel vlak, ki je konje in voz zdobil, pijanega kmeta pa je sunek vrgel 20 metrov v stran. Kmetu se ni nič zgodilo.

V Vratislavi bodo Nemci priredili velike manifestacije za povrnitev odvzetih jim kolonij. Tam bo tudi najbrž center propagande za nemške kolonije.

Za predsedniške volitve v Ameriki je borba v teku. Velekapital in hearstov tisk z vsemi silami podpirata republikanskega kandidata Landona.

Z Göbbelsovim potovanjem v Atene Italijani niso nič kaj zadovoljni. To bi utegnlo ohladiti italijansko-nemško prijateljstvo, ker smatra Italija Grčijo za svojo interesno cono.

Za španske levčarje in anarhiste so francoski delavci zbrali več kot 4 milijone frankov. Blumov list »Populaire« poziva delavstvo na nove prispevke.

Drobne

Castel Gandolfo, 23. sept. AA. Stefani: Udeležence 5. bizantološkega kongresa je sv. Oče Pij XI. sprejel lvečraj v avdienci in imel nato govor, v katerem je povdaril delo bizantoloških raziskovalcev ker v svojih delih zblížujejo vzhod in zapad in tako pospešujejo stike med obema cerkvama.

Bruxelles, 23. sept. AA. DNB: Včerajšnja seja vlade je trajala 4 ure. Pravosodni minister je poročal o hišnih preiskavah, ki so bile izvedene v vsej Belgiji na zahtevo državnih tožilcev. Isti minister je predložil tudi celo vrsto odredb, kako bi bilo treba zavarovati red in mir v Belgiji. Izbran je bil vladin pododbor v katerem sta dva socialistična in dva katoliška ministra, predseduje mu pa liberalce, pravosodni minister.

Saint Moritz, 23. sept. AA. Havas: Zdravniki, ki zdgrajajo Titulesca, snodi niso objavili nobenega poročila. Bolnik je popoldne nekoliko počival in zavžil več hrane kot običajno. Njegovo stanje je stabilno.

London, 23. sept. AA. Reuter: Na včerajšnji seji vlade je bilo sklenjeno, da se uvede preki sod v Palestini koncem tega tedna.

Berlin, 23. sept. AA. Havas: Voditelji narodno-socialistične mladine bodo kmalu odpotovali v Lizbono na vabilo portugalskega prosvetnega ministrstva.

Madrid, 23. sept. AA. Havas. Položaj vladnih čet se je pri Toledu pobiljšal. Uporniki v Alcazarju so popoldne morali zapustiti položaje izven Alcazarja in so se morali umakniti v podzemlje. V kletah Alcazarja so našli še 200 ton žita. Vladne čete so zasedle veliko cisterno in studenec. Uporniki so divje branili in metali posebno granate in bombe. Vladne čete so zajele osrednje poslopje. Zdi se, da so bile izgube upornikov večje nego izgube vladnih čet.

„Kjer se tepeta dva...

Bojno stanje med ljubljanskimi drogeristi in foto-trgovci

Ljubljana, 23. sept.

Širša javnost morda ni opazila da je pred nedavnim nastalo bojno stanje med dvema ljubljanskimi trgovskima skupinama: med drogeristi in med foto-trgovci, ki prodajajo specialno samo fotografske potrebščine.

Alarm pred 3 meseci

Nekako pred tremi meseci so izšli v naših listih veliki reklamni pozivi na fotomaterije, češ, da naj v bodoče nosijo svoje filme razvijati v drogerije, ki da delajo izdatno ceneje. Res so bile cene za razvijanje in kopiranje filmov skoraj za polovico nižje, kakor do tedaj. Pa ne samo razvijanje in kopiranje, tudi sam material, posebno filme so dobili fotomateriji pri drogeristih za neto-ceno. V fotomaterstvu je nastal pravzaprav preokret: v drogerije so se začeli zatekati ne samo amaterji iz mesta, marveč celo iz daljnih dežel. Saj smo nekdo čitali v listih, da so celo mariborski fotomateriji sklenili, da bodo pošiljali v večjih pošiljkah filme razvijati v Ljubljano, kjer so brezkonkurenčne cene. V foto-trgovinah je začel promet padati in pridržale so v glavnem le še najboljše odjemalce in pa one, ki hočejo imeti do vseh preciznosti izdelane slike.

To je bil za foto-trgovce pravi alarm. Začeli so se spraševati, kako so mogli priiti drogeristi do tega, da so jim prišli »v zelnice«.

Poravnalni poizkusi - propadli

Kmalu so se foto-trgovci obrnili v posebni predstavi na bansko upravo ter predložili v svoji vlogi nelojalnost nasprotnih konkurenice, ki da naj ji napravi konec banska uprava. Začele so se poizvedbe in uradovanje. Bilo je ugotovljeno, da zasluži drogerist, ki dela kopije formata 6x9 za 1 Din, pri komadu le 20 para. Pa tudi teh 20 para zasluži le tak drogerist, ki ima večji promet in mora dobiti dnevno v izdelavo vsaj 20 filmov. Če ima zelo velik promet in če dobi dnevno v izdelavo najmanj 100 filmov, potem znaša zaslužek pri kopiranju filmov dnevno okrog 20 Din. Pod pojmi umazane konkurenice pa spadajo primeri, da trgovci iz gole konkurenice do nasprotnika dela stvari po ceni, pri kateri mu ne ostane prav nobenega dobička. Čim pa pri 100 komadih zasluži 2 do 3 Din, potem to ni več nelojalna konkurenca. In tako je tudi v razmerju med foto-trgovci in drogeristi.

Poskus foto-trgovcev, da bi banska uprava fiksirala enotne cene foto-potrebščin in foto-izdelkom, je šel torej po vodi.

Najprej špijonaža -

Ko so foto-trgovci uvideli, da oblastvenim potom ne morejo uspeti, so se morali odločiti za samoobrambo. Vsak pameten vojskovodja pa s premeteno špijonažo najprej preučuje nasprotnikove pozicije. Tako so napravili tudi foto-trgovci. Štirikoli so okrog drogeristov in skušali ugotoviti, kako morejo nuditi drogeristi svoje izdelke tako poceni in prišli so do zaključkov, ki so jim dali potem smernice za protinapad: 1. Drogeristi se bavijo s foto-zadevami samo kot posredniki panogo, ker jim je glavna trgovina drogerija. Zato na dobiček v foto-trgovini niso tako nujno vezani, kakor v svoji pravi stroki - v dro-

geriji. Zaradi tega pa tudi foto potrebščine lahko dajejo po neto-cenah. 2. Izdelavo (razvijanje in kopiranje) nudijo drogeristi tako poceni zaradi tega, ker so podaljšali delovni čas svojim pomočnikom. Prišlo je v zvezi s tem celo do primera, da je drogerist svojemu pomočniku odpovedal, ker se je uprl, ko ga je hotel gospodar prisiliti k neplačanemu nadurnemu delu od 7 do 10 zvečer, dasi je pomočnik delal že od 8 do 12 in od 2 do 7. Pri drugem drogeristu dela pomočnik osebe pozno v noč - tudi brez posebnega plačila nadur, ki pripisajo pomočnikom. Tako se glasijo dognanja foto-trgovcev, ki si vse lepo beležijo in zbirajo material...

- potem protinapad

Ko so foto-trgovci ugotovili položaj pri nasprotnikih, so se zbrali ter sklepali o svojih nadaljnjih ukrepih. Uvideli so morali, da drogeristom ne morejo do živega ne s kakim enotnim cenikom in ne s kakimi tožbami o nelojalni konkurenci. Tako jim ni preostajalo drugega, kakor da ločeno po drogeristih na isti način, kakor so drogeristi udarili po foto-trgovcih: k foto-potrebščinam, k filmom in k fotoaparatom so v svojih trgovinah prisilili še parfume, mila, zobne paste - začeli so prodajati predmete, ki so jih do tedaj prodajali izključno drogerije. Te predmete pa so foto-trgovci začeli prodajati samo zaradi tega, da zbijejo cene drogeristom, kakor so oni zbili cene foto-trgovcem.

Ko so drogeristi zvedeli, da nameravajo foto-trgovci prodajati n. pr. Kalodont pod ceno, pod katero ga prodajajo drogeristi, so takoj intervenirali pri glavnih dobaviteljih, češ da ne smejo dobavljati foto-trgovcem nobenih zobnih past; zagrozili so, da v nasprotnem slučaju ne bodo odjemali več oni sami (drogeristi). Nekateri trditve so res odbile naročilnice foto-trgovcev. Ti pa so s tem računali vnaprej in so si preskrbeli te paste - po drugi poti.

... tretji dobiček ima

Uspeh medsebojne konkurenčne borbe je sedaj nekako tak: drogeristi dajejo za neto-cene filmske plošče in filme, razvijajo in kopirajo po izdatno nižjih cenah, kakor foto-trgovci. Pridobili so si s tem veliko število foto-amaterjev in znižali foto-trgovcem promet nekako za 50%, sebi pa so ga - kar se namreč tiče foto-trgovskega prometa - izredno pomnožili. Foto-trgovci pa dajejo daleč pod drogerijskimi cenami parfumerijske potrebščine, zlasti mila in zobne paste (tuba zobne paste stane samo 6 Din!). S tem so si pridobili veliko odjemalcev in odjemalk parfumerijskih potrebščin. Torej: drogeristi so izgubili odjemalce parfumerijskih potrebščin t. e. si zvišali promet pri prodaji foto-potrebščin, to za nje ni važno, ker tam ne zaslužijo skoraj nič, foto-trgovci pa so izgubili del odjemalcev foto-potrebščin t. e. si pridobili odjemalce parfumerijskih potrebščin tudi ni važno, ker pri tem nič ne zaslužijo. Dejansko sta torej obe skupini zaradi te medsebojne konkurenčne borbe izdatno oškodovani - ves dobiček pa je pri tem potegnil tretji - to smo mi odjemalci in konzumenti, ki nam ta borba, kar se našega žepa tiče, pač ne more biti nesimpatična...

Sporazum ljubljanskih kinematografov

Novi dogovor izključuje medsebojno konkurenco

Ljubljana, 23. septembra.

O ljubljanskih kinematografih se je že dokaj govorilo in pisalo. V posledicah neprestanih kritik so se - to moramo priznati - ljubljanski kinematografi, kar se tiče kvalitete predvajanih filmov, res nekaj dvignili. V zadnjem času je nastala med vodilnimi od njih celo znatna konkurenca. V letošnjih počitnicah, ko so bili kinematografi skoraj povsod zaprti zaradi prenavljanja prostorov (te napise smo namreč videli skoraj v vseh reklamnih okvirjih), pa so prišli njih lastniki do ugotovitve, da taka medsebojna konkurenca ne prinaša njim - lastnikom nikakih koristi, marveč gre v račun samo obiskovalcem kina. Medsebojna konkurenca se jim je torej zdela škodljiva. V posledicah te ugotovitve so vodilni ljubljanski kinematografi sklenili medsebojni dogovor,

ki ureja razmerja med posameznimi kinematografi tako, da ne bodo delali drug drugemu konkurenco pri predvajanju premijer. Da pa izključuje tudi vsako nadaljnjo konkurenco, so ti kinematografi dogovorili poseben ključ, po katerem si bodo med seboj razdeljevali ves dobiček, ki prihaja od kinopredstav.

V tem novem »kinokonkurnec«, kakor bi ga sedaj lahko nazvali, so: Matrica, Union in Sloga. Izven dogovora je ostal samo kino Ideal.

Pri tem nas prvenstveno zanima okolnost, ali bodo kinematografi glede kvalitete predvajanih filmov z novim medsebojnim protikonkurenčnim dogovorom kaj pridobili ali pa morda izgubili. Tega sedaj se seveda ni mogoče reči in moramo počakati, da stopi novi dogovor s svojimi posledicami tudi dejansko v akcijo.

Vesele in žalostne izpred sodišča

Ljubljana, 23. sept.

Po sodnih počitnicah je zavladalo v justični palači vrvenje po hodnikih v nageljšem tempu. Pravdajci, toženci, upniki, dolžniki in advokati se pomikajo sem in tja. Na dveh velikih deskah pri glavnem vhodu na levo se razodeva žalostna slika. Nabitih je okoli 20 oglasov, ki občinstvu naznajo, da se bodo prihodnji mesec vršile velike prisilne javne dražbe raznih hiš in posestev v mestu in bližnji okolici. Prejšnji mesec je bilo prodanih 8 hiš in posestev.

V zemljiški knjigi je živahniji promet. Kmetje prihajajo in gledajo mape. Mnogi se bodo pravdali zaradi raznih potov. Drugi prihajajo poizvedovat, koliko ima kdo načečkanih dolgov na svojem posestvu. Avgusta je bilo na raznih zemljiških knjigah okoli 3.000.000 din dolgov. Živahno je kupčije z zemljišči in hišami. Ljudje kaj radi investirajo svoj razpoložljiv denar v hiše in zemljišča.

Nekdo je v Zenevi te dni dejal: »Gospodarska kriza pojema in se že kažejo znaki za novo oživenje gospodarskega delovanja.« V justični palači se ni opaziti teh veselje obetajočih znakov. Izredno veliko eksekucij na nepremičnine, ki v 90% ostane brez pozitivnega uspeha.

„Halo! Tu dvorni svetnik!“

Tam v sobi št. 28 je postalo tudi zelo živahno. Te dni je bila prav vesela in zanimiva razprava. Ozadje? Banska uprava pripravila velik krajevni leksikon, odnosno financira njega izdajo. Ta leksikon bo prvo zrcalo gospodarskih, kulturnih, geografskih in drugih razmer posameznih občin in krajev. Vrhovna redakcija leksikona in celotno vodstvo je poverjeno načelniku trgovskega oddelka, dvornemu svet. dr. Marnu. Za nabiranje oglasov so bili angažirani tudi nekateri inseratni akviziterji. Naravno, da se ti ljudje pri svojih poslih poslužujejo najrazličnejših trikov. Za leksikon so hoteli gospodje pridobiti tudi neko podjetje, ki naj bi dalo primeren inserat. Toda akviziterji so bili pri podjetju slabo zapisani. A brihtne buče so jo pogrnule. Neko popoldne se je pri podjetju glasil telefon. »Halo, halo!« In kmalu je sledil odgovor: »Halo! Tu dvorni svetnik dr. Marn!« »Klanjam se, gospod dvorni svetnik.« »Cujte! Pri vas se bo oglašil nabiralec oglasov za naš krajevni leksikon.

Vlom v občinsko pisarno

Ljubljana, 23. sept.

Danes ponoči je bil izvršen drzen vlom v občinsko pisarno občine Dobrava. Neznani vlomilec je odnesel pisalni stroj znamke »Adler« ter 200 Din drobca. Povrh pa je odnesel tudi vse občinske štabiljke. Tatvina štabiljke je skrivnostni del nočnega vloma. Vlomilec ima gotovo kake posebne namene s štabiljkami. Bodisi da si bo izbral kake poškodil, bodisi da bo falsificiral druge liste, v vsakem slučaju mu je dana možnost, da pod krinko obč. štabiljke izvrši kak večjo lumparijo. Upati pa je, da bo storilec kmalu padel v roke paragrafa.

Zanimiva zgodba iz poslovnega sveta

Kadar mlad trgovec začneja s trgovino in kupuje za ukradeno kavo motorno kolo

Maribor, 22. sept.

Med mariborskimi poslovnimi ljudmi kroži zanimiva zgodba, ki se je razvijala med skladiščem nekega tukajšnjega veletrgovca in prodajalno mladega nadebudnega trgovskega začelnika. Stvar je bila sledeča:

V poslovalnici omenjenega veletrgovca je bil do nedavnega zaposlen mlad pomočnik, ki je naenkrat začel v sebi sposobnosti, da se postavi na lastne noge. Odprl je manjšo trgovino, ki se je čisto dobro razvijala. Ni pa še prekinil zveze s svojimi stari poslovnimi lokalom, v katerem je toliko let služboval, le da so bile te zveze nekami skrivnostne ter so vodile po čudnih ovinkih. Po teh ovinkih je prihajalo namreč iz veletrgovčevega skladišča v prodajalno mladega trgovca raznovrstno specerijsko blago in sicer na skriten način, da lastnik veletrgovine za to ni ničesar vedel. Mladi trgovec je zapustil v veletrgovini zvestega prijatelja, ki je postal skriten dobavitelj. Najbrže bi bila ta trgovina še dolgo cvetela, če ne bi bil nepreviden dogodek prekinil lepo zvezo med veletrgovino in prodajalnicom. Nekega dne se je mladi trgovec zagledal v lepo motorno kolo in naenkrat se mu je zazdelo, da mu je tako kolo za njegove trgovske posle potrebno. Stopil je v zvezo s prodajalcem motornih koles ter sta se kmalu pobotala za ceno. Tiste dni pa je trgovec slučajno dobil od prijatelja iz veletrgovine vrečo fine kave, ki se prodaja na debelo po din 70 za

kilogram. Ker je kave doma še dovolj imel, gotovine pa ne, je ponudil vrečo kave trgovcu s motorji kot del plačila. Trgovec je ponudbo sprejel, ker pa sam zopet kave ni imel, je ponudil naprej nekemu svojemu prijatelju, ki ima trgovino s specerijo. Prodal mu je celo vrečo po znatno nižji ceni, kakor se kava sicer prodaja in sicer po 58 din kilogram. Ta trgovec, do katerega je vreča kave na tako čuden način prišla, pa je imel kmalu zatem opravka pri veletrgovcu ter sta med pogovorom prišla tudi na kavo. Trgovec je omenjal, da je cena kave morala nenadoma pasti, ker je dobil celo vrečo najfinjše kave po 58 din. Veletrgovec tega ni mogel verjeti, zatrjeval je, da bi se sam kupil kavo po taki ceni, zanimal se je, kje se dobi, in tako je polagoma prišel pravi vir kave na dan. Veletrgovec je dognal, da izvira kava iz njegovega lastnega skladišča in z inventuro se je ugotovilo, da manjkajo tam še vse druge stvari. Odkrita je bila tako podtalna zveza med skladiščem in trgovino mladega začelnika in temu ni preostajalo ničesar drugega, kakor težka pot k veletrgovcu in mila prošnja, naj ga ne izroči v roke paragrafa, ker bo poravnal vso škodo. Te so mu pa naračunali okoli 25 jurjev. Obenem je bilo odkrito usodno za njegovega prijatelja, ki je frčal iz veletrgovine. Na tak način se je prekinila prijetna zveza med veletrgovino in prodajalno na drobno, ki bi bila najbrže mlademu trgovcu hitro pomagala na konja.

Svojo mačeho je ubil?

Maribor, 23. septembra.

Danes popoldne se je pričela pred tukajšnjim malim senatom razprava proti 48 letnemu delavcu Ludviku Matuši iz Adriancev, ki se je zagovarjal zaradi uboja. Dne 31. maja t. l. je namreč ubil svojo mačeho, 69 letno Ano Matuša. Obtožence je prišel pred nekaj leti iz Amerike ter prinesel s seboj lepo premoženje 9000 dolarjev. Dogovoril se je s svojim polbratom Ivanom, da bo stanoval pri njem. Matuša je prišel iz dolarske dežele ves bolan ter je v teku let porabil skoraj celotno svoje premoženje za zdravljenje. Ker pa ni na poslast svojega polbrata pri delu nikoli pomagal, ga je začela mačeha, ki je bila sosespustnica, sovražiti ter ga zbadati, češ, samo kdor dela, ta bo tudi lahko doma jedel. Kritičnega dne sta se mačeha in njen pastorek zopet sporela. Ko sta prišla zvečer polbrat in njegova žena s polja domov, sta našla mater mrtvo, ležečo z razbito glavo v mlaki krvi, dočim je Ludvik Matuša sedel pred hišo. Pripovedoval je, da ga je mačeha preganjala iz hiše, zlomila mu palico, na katero se pri hoji opira ter ga pahnila nato iz sobe. Pri tem pa je zdrsnila ter udarila s tako silo z glavo po ključavnicah, da si je prebila glavo in umrla. Zdravniška preiskava pa je pri obdukciji pokazala, da se je moral usodni dogodek drugače odigrati, ker so se poznali na truplu pokojnice sledovi smrtonosnih udarcev, katere ji je zadal najbrže pastorek s svojo palico. Obtožence sam priznava, da se je branil pred mačeho s palico, zanika pa, da bi jo bil ubil. Razprava ob času našega poročila še traja.

Naš obmejni promet v avgustu

Maribor, 22. sept.

47.799 potnikov je prekorajilo meseca avgusta našo severno mejo preko Maribora. Številka je precej visoka, zlasti če jo primerjamo s številom potnikov v avgustu lanskega leta. Letos jih je bilo namreč skoraj 10.000 več. Zanimivo je, da je pri potovanju v državo 21.922 potnikov, odpotovalo v inozemstvo pa 25.877. Prevešč gre na račun dopustnikov, ki so prišli v juliju v naša letovišča, v avgustu pa so potovali domov. V veliki večini so bili to Čehoslovaki. Na prvem mestu so tudi v avgustu Avstrijci. V našo državo jih je prišlo 12.148, odpotovalo pa 11.188. Sledijo Čehoslovaki: prišlo jih je 4937, odpotovalo pa 10.193. Na tretjem mestu so naši lastni državljani. V državo se jih je vrnilo 3181, odpotoval opa 3005. Nemcev je prišlo 407, odpotovalo 711. Poljakov je došlo 719, odpotovalo 292. Vse ostale narodnosti so v našem tujem prometu, ki se razvija preko Maribora, kaj slabo zastopane.

Očistite pritoke Savinje!

Celje, 22. septembra.

V zadnjih letih je celjska mestna občina pri svojih javnih delih regularila nekatere pritoke Savinje, regulacija drugih pritokov se pa sedaj izvršuje oziroma je še v načrtu. Med reguliranimi pritoki je tudi potok Sušnica, katerega bi bilo pa treba z ozirom na nesnago, ki se v njem zbira redno čistiti. Sušnica se je namreč popolnoma posušila kakor vedno kadar ni dalje časa dežja. V potoku se zbira razna nesnaga, ki povzroča razširjanje nevarnih in neprijetnih duhov. Nesnaga prihaja baje po nekem kanalu tudi iz bolnice. Zaradi tega bi prosili mestno občino, da bi ob takih prilikah, kakor je sedaj pritoke od časa do časa tudi očistila.

Sporazum v tekstilni stroki podpisan

Enotnost delovnih pogojev za vso Slovenijo

Ljubljana, 23. sept.

Z velikim zadoščenjem je danes slovenska javnost pozdravila vest, da je končno vendarle prišlo do sporazuma med predstavniki tekstilne industrije in tekstilnim delavstvom. Tekstilna industrija je panoga, ki preživlja pri nas največje število delavstva. Zato je bilo razumljivo, da je spremljala pogajanja, ki so se vršila zadnje dni v Trgovskem domu, tisoč slovenskih malih ljudi z ogromnim zanimanjem.

Sinoči okrog devete ure je prišlo do končnega sporazuma in danes popoldne ob pol enajstih so se predstavniki obeh pogajajočih se skupin zopet zbrali k zaključnemu sestanku, da popisejo dosežene sporazume.

Na podlagi doseženega sporazuma bo razmerje med delodajalci in delojemalci v tekstilni stroki na področju vse dravske banovine urejeno enotno. To je prvi primer v naši državi, da se delovni pogoji za tako veliko področje in za tako veliko število delavstva uredi enotno.

Nova pogodba vsebuje med drugim tudi zanimivo določbo o uporabi in tolmačenju nekaterih določb obrtnega zakona. Nekateri važne določbe

tega zakona so se namreč dosedaj zaradi svoje nejasnosti ob različnih prilikah različno uporabljale in različno tolmačile. Odslej bo torej tudi v tem oziru praksa enotna in se bo mogoče izogniti marsikateremu sporu, zaradi katerega so dosedaj nastajale pravde.

Svojevrsna in zanimiva je tudi določba, s katero se ustavlja posebno razsodišče za reševanje sporov, ki bi nastali ob različnem tolmačenju načelnih vprašanih novoslovenskega sporazuma.

Važna je za delavstvo seveda predvsem tarifna pogodba. Ta prinaša delavstvu bistveno zboljšanje, tako da so dovedla pogajanja torej do popolnega uspeha.

Hrastnik

Razpisano je mesto zdravnika OUZD v Hrastniku. Rok za vložitev prošnje je do 5. oktobra 1936. Mesto je stalno in ima zdravnik pravico na pokojnino.

Naročajte „Slov. dom“!

Ljubljana danes

Koledar

Koledar: Danes, sredo, 23. septembra. Tekla. Jutri, četrtek, Blaž.

Nočno sužbo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič — Tržaška cesta

Priporočamo obisk razstave slik in kipov prof. Franceta Kralja v Jakopičevem paviljonu. Odrpta je še ta teden dnevno od 9 do 19. Dobi se bogato ilustriran katalog.

Klub esperantistov v Ljubljani, se je preselil iz Delavske zbornice v svoje lastne prostore na Cankarjevo nabrežje 7 I. nadst. (hisa g. Kragherja). Redni članski sestanki se bodo vršili kakor doslej ob četrkih, pisarna bo poslovala vsak dan od 18 do 19. Članstvu na razpolago čitalnica in knjižnica. V lokalu se bodo vršili tudi začetniški in nadaljevalni tečaji. Vse tozadevne informacije v pisarni.

Tragična usoda je zadela lepa dva jelena, ki ju malo in veliko občuduje v Zivalskem vrtu ob Lattermanovem drevoredu. Ne skaketa veselo okrog po svoji ogradi in ne igrata se, kakor mlade lišičke, volčiči, jazbeci in mladi divji pujski, ker mislita na svojo izgubljeno mamico. Nekje tam ob meji sta jelenska doma, toda košuta je šla čez mejo in je nikdar več ni bilo nazaj k svojim sinkoma. Sedaj sta belomarogasta mlada jelena pač sirota in čakata otroka, da jim potožita svoje gorje.

Veliki skovnik je prav domisljavo ime, saj je ta ptica velika komaj toliko, kakor kos brez repa. Toda prav redko pa pri nas živi tudi se mali skovnik, ki ni večji od dobrega vrabca. Presenetljiva je varovalna barva velikega skovnika, ki je ves siv, da ga ne moreš ločiti od gabrovega ali bukovovega lubja, če sede med vejice. Čeprav je majhen, je pa pravi škrtar in ga belokrajnsko ljudstvo tudi imenuje »hudička«. Iz Bele krajine je prišel tudi veliki skovnik v Zivalski park v Lattermanovem drevoredu, kjer prav dobro dopolnjuje dolgo vrsto raznovrstnih in tudi redkejših naših sov.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

DRAMA

Začetek ob 20. uri

V četrtek, 24. sept.: Za narodov blagor. Premierski abonma.

V petek, 25. sept.: Zaprto.

V soboto, 26. sept.: Za narodov blagor. Red A

OPERA

Začetek ob 20. uri

V operi študirajo Risto Savinovega »Matijo Gubca« za otvornitveno predstavo. Naslovno partijo bo pel g. Robert Primožič. Delo je v muzikalnem oziru melodiozno in solidno zgrajeno, ter temelji na zanimivem dejanju. Režiser: g. prof. O. Sest.

P. n. občinstvo opozarjamo, da se sprejemajo še vedno prijave za abonma v pisarni gledališke blagaine v dramti.

Uprava gledališča naproša cenjene abonente, da dobi vsak za letošnjo sezono izkaznico, opremljeno z 38 kuponov za vse sezonske predstave. Abonenti naj prinašajo to izkaznico brezpogojno k vsaki predstavi, kjer se jim bo utrgal kontrolni kupon.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 23. septembra: 12.00 Valčekova ura (plošče) — 12.45 Poročila, vreme — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Simfonične slike (plošče) — 14.00 Vreme, borza — 18.00 Vsakemu nekaj (pester spored, izjava Radio-orkester) — 18.40 Mladinska ura: Slomšek utemeljitelj naše boje (o priliki Slomškovega dne), g. profesor Etnin Boje — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Mitropolit Stanimirovič — povodim 100 letnice smrti (dr. Jovan Radonjić), Belgrad — 19.50 Pesmi o morju (plošče) — 20.10 Z našega lepoga Jadrana (g. Vladimir Regally) — 20.30 Plesne skladbe za dva klavirja — 21.10 Operni speli in odlomki — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.30 Narodne pesmi ob spremljavi harmonike. Sodelujeta: g. Tine Stibernik in g. Mirko Remškar. Konec ob 23. uri.

Drugi programi

Sreda, 23. septembra: Belgrad I: 19.50 Narodne pesmi poje Jelen Vlahović — 20.30 Beethoven: Uvertura v opero Leonora — 20.39 Humor — 21.30 Lalka glasha — 22.00 Dramska sonata. — Belgrad II: 20.00 Ljudski oder (dr. Velimir Dinkić). — Zagreb: 19.30 Turška muzika — 20.20 Verdi: »Alzira«, opera — 22.10 Koncert. — Praga: 19.55 »Poznato ta glas!«, koncert — 20.55 Iz življenja umetnikov. — Brno: 20.55 »Idila v Krimu« (podlistek) — 21.10 Italijanske in španske pesmi — 21.30 Godalni kvartet izjava Griegove skladbe. — Bratislava: 22.30 Slovenske pesmi in plesi — koncert ciganskega orkestra. — Varšava: 31.00 Koncert Chopinovič del — 21.30 Koncert komornega orkestra — 22.15 Koncert — 22.00 Plesna muzika. — Budimpešta: 20.15 Koncert kitaristov — 21.55 Jazz — 23.00 Komorni koncert (plošče). — Rim: 20.40 Orkestrski koncert. — Milano: 20.40 Orgelski koncert — 21.40 Koncert zgodbe na pihala. — Berlin: 20.45 Radio-elabret. — Hamburg: Komorna opera — 22.30 Pisan glasbeni program. —

Važna razsodba državnega sveta

Trbovlje, 22. septembra.

Občine Trbovlje in Hrastnik-Dol so že nekaj let uvedle v svoje proračune trošarino na potrošnje električnega toka, katerega proizvajalec je »Fala«. To podjetje pa se je proti tej davščini lansko leto pritožilo na upravno sodišče v Celju, ki je razsodilo, da pobiranje te trošarine ni pravnoveljavno. Občine pa so se pritožile na državni svet, ki je zavrnil razsodbo celjskega upravnega sodišča in razsodil, da je električno podjetje Fala zakonito obvezno plačevati občinam te davščine. S tem so postali proračuni teh občin rentabilni in imajo občine precej terjatev od Fale za leto 1936 nazaj. Veliko breme pa je odpadlo tudi za občine vzdrževanje šol, ki jih bo po novi uredbi vzdrževala banovina v svojem delokrogu. Ako bi te oblažave ne prišle, bi bile vsaj industrijske občine morale prirediti najemati posojilo za redne zakonite izdatke, vso socialno skrbstvo pa bi moralo pri občinah v obliki denarnih izdatkov odpasti. Občine niso prejemale skoro nikakega denarja, potrebe pa so nastajale ogromne.

★

Občni zbor »Sola in dom« na tukanjski meščanski šoli bo v nedeljo 27. septembra ob 5. uri popoldan v fizikalnici te šole. Sprejela se bodo nova pravila in izvolil nov odbor. Vabljeni vsi starši, katerih otroci posejajo meščansko šolo, ker le oni so člani društva.

Naročajte in širite »Slovenski dom!«

Naša kri v Holandiji

Ljubljana, 23. septembra.

Na obisk v domovino je prispel znani organizator izseljenških katoliških društev in tajnik »Zveze sv. Barbare« v Holandiji gosp. Rudolf Selič. Leta 1934 je priredil na ljubljanskem velesejmu I. slovensko izseljenško razstavo in spisal knjigo »Naši v Holandiji«. Obiskal me je in mi povedal zanimive reči o naših izseljencih v Holandiji.

Nad 400 naših ljudi biva zdaj v Holandiji, in sicer v južnem delu Limbruga. Zaposleni so v 12 rudnikih kot rudarji. Skoraj vsi so oženjeni in imajo številne družine. Bivajo raztreseni po raznih kolonijah. Naši izseljenci preživljajo težke čase. V socialnem oziru se je njihov položaj zelo poslabšal, ker večina rudnikov praznuje po 2 dni na teden. V zadnjih štirih letih je bilo reduciranih več tisoč rudarjev, predvsem tujcev in med njimi 900 Slovencev. Ker so jim bile tudi druge države zaprte, so se morali vrniti v domovino. Prevoz za pohištvo in družino jim plačajo rudniki; privatni do naše državne meje ali do Ljubljane, državni pa do zadnje holandske postaje. Dokler so naši izseljenci zaposleni, uživajo iste pravice kot domačini. Reciprocitetne pogodbe tudi s Holandijo nimamo, kar je zdaj težje doseči, ker Holandija nima svojih ljudi v Jugoslaviji.

10 let društva sv. Barbara

Navezani sami nase, so se Slovenci v Holandiji kaj kmalu zavedali, da jim je treba močnih kulturnih društev. In prav letos so obhajali tudi 10 letnico ustanovitve prvega slovenskega društva sv. Barbare, katero smo ustanovili l. 1926. v Brunsumu, ob priliki, ko nas je obiskal prvi slovenski misijonar iz domovine č. g. Pohar. Sedaj imamo v sedmih večjih naselbinah sedem društev sv. Barbare, katere so si osnovali l. 1928. tudi svojo »Zvezo« s sedežem v Heerlenu, kjer je središče limburskega premožovnega revirja. Kljub krizi društva prav živahno delujejo in so s svojimi raznimi pèvskimi, dramatičnimi in drugimi odseki edina opora, iz katere zajema naš človek v tujini v veliki meri vse ono, kar ga usposablja za odločne borce na verskem in narodnem poprišču. Tem društvom stoji zvesto ob strani velik prijatelj Slovencev p. Testim van Velzen, ki je sicer Holanec, a drugače čisto naš. V dušnopastirski službi mu pride pomagat od časa do časa naš slovenski izseljenški duhovnik p. Hugolin Prah iz Belgije. Od leta 1930. do 1935. smo imeli stalnega slovenskega duhovnika č. g. Drago Oberžana, ki se je pa lani vrnil v domovino. G. Oberžan je med drugim ustanovil prvi izseljenški list »Rafael«, katerega je začel izdajati v Heerlenu.

Brez svojega učitelja...

Zelo slabo je zdaj preskrbljeno za našo mladino. Že več let nimamo nobene učne moči. Vsi lepi uspehi, ki jih je imela s slovensko šolo pred leti gdi. učiteljica Marija Azmanova, bodo kmalu uničeni, če se ne bo poskrbelo vsaj za tečaje slovenskega jezika za naše otroke, ker drugače homo opet doživeli žalostno dejstvo, da bo mladina čisto pozabila svoj materin jezik in bo naš mladi rod, če bo enkrat prisiljen vrniti se domov, nevedč svojega materinega jezika, kar gotovo ne bo v čast in korist naši domovini.

Drugi gredo z vzgledi pred nami

Z veseljem in zadovoljstvom ugotavljamo izseljenci, da se zdaj tudi naše oblasti precej brigajo za nas, saj se je dozdaj v primeri z drugimi narodi še vse premalo naredilo in skrbelo za rodno kri, ki je morala iti po kruh v mrzlo tujino. Za zgled naj nam služijo Poljaki, Nemci, Italijani. Vzorno skrbje za svoje ljudi na tujem. Samo en primer naj navedem, kako skrbi Italija za svoje izseljence v Holandiji, katerih je toliko, kot Slovencev in ven-

dar imajo svojo šolo v Heerlenu, kjer poučuje italijansko mladino več učnih moči. Še več. Otroke italijanskih državljanov pobirajo posebni avtobusi vsako jutro po kolonijah v obsegu 30 kilometrov in jih peljejo brezplačno v italijansko šolo. Opoldne dobe otroci brezplačno kosilo v šoli, popoldne jih pa avtobusi zopet brezplačno peljejo domov. Skoraj vsako leto se pelje ta mladina zastoj na obisk v domovino. Tako sl. bi Italija za nas je to dejstvo tem žalostnejše, ker so med temi italijanskimi otroci tudi Slovenci, ki so po mirovni pogodbi prišli pod Italijo. Slično delajo za svoje rojake tudi Nemci, Poljaki in v zadnjem času tudi Avstrijci.

Nujno potrebno je, da bi se tudi pri nas, predvsem javnost, bolj zainteresirala za izseljenški problem, to je tembolj potrebno, ker ima v naši banovini vsaka občina in župnija svoje rojake v tujini. Da se ta cilj čimprej doseže, je nujno potrebno, da se razširi in poglobi urad Rafaelove družbe in da se čimprej ustanovi po zgledu drugih narodov izseljenški institut in muzej v Ljubljani. Šele tedaj, ko bomo imeli ti dve instituciji v naši prestolici, se bo lahko v zadostni meri reševal slovenski izseljenški problem, ne le samo s finančne strani, ampak tudi iz verskega in iz narodnega stališča, kar izseljenci v polni meri zaslužijo v prvi vrsti zato, ker so kri naše krvi in ker so s pošiljanjem svojih trdo zasluženih prihrankov pomnožili narodno bogastvo na milijone, saj so lani poslali v domovino 192.000.000 Din.

Holandske oblasti, bodisi svetne, kakor tudi cerkvene, s simpatijami spremljajo delovanje naših katoliških kulturnih društev. Svetni in cerkveni dostojanstveniki se vedno radi udeležujejo naših cerkvenih, kakor tudi narodnih proslav, katere prirejajo za vse naše izseljence društva sv. Barbare.

Ekstremno nacionalna (fasiistična) ali druga politična združenja so tujem po zakonu prepovedana. Domačini se držijo gesla: dober katoličan je vedno zvest svojemu narodu! In nam ne samo pušijo, da s svobodno delamo pri našem narodno-kulturnem delu, ampak nam še pomagajo, kjer le morejo.

Tujina nas odira

Tudi na rudnikih so naši izseljenci znani kot dobri in pridni delavci, zato jih tudi rudniki sami le neradi odpustajo. Ker pa hoče vlada predvsem zaščititi svoje delavce, je pred nekaj meseci izdala zakon, po katerem sme zaposliti rudnik tujcar samo s dovoljenjem vlade in proti plačilu gotove takse. Domačinov rudarjev imajo okoli 1600 brezposelnih, za katere mora izdajati država brezposelnostno podporo. Kljub temu pa je še vedno več tisoč rudarjev - tujcev v službi.

Holandija sedaj ne potrebuje delovnih moči, ker je tudi Holandijo zajela svetovna gospodarska kriza. Država ima okoli pol milijona brezposelnih. To je zelo veliko, če pomislimo, da ima danes Holandija 8.000.000 prebivalcev. Gotovo pa je, če bo v prihodnjih letih kriza nehala, da bo zopet marsikateri našel delo v rudnikih, saj so nekateri novejši moderni rudniki urejeni na večjo kapaciteto eksploatacije in bi sprejeli po več tisoč delavcev takoj, če bi imeli eksportni trg za premož. Sedaj v času krize, pa na to ni misliti in moramo biti zadovoljni, če bodo še te tujce pustili pri delu. Sicer pa je dandanes delo v rudnikih bolj težavno kot nekdanj, to tembolj zaradi racionalizacije dela v rudnikih, ki so usmerjena v čimvečjo korist kapitala, ki izčrpa iz delavca njegove zadnje moči.

Ob tej priliki pa moram omeniti, da je obisk mariborskega škofa dr. Iv. Tomažiča l. 1934 zelo dvignil versko in narodnostno zavest pri izseljencih. Nam vsem so v živem spominu njegove tople besede, ki jih ne bomo mogli nikoli pozabiti.

Prav tako pa smo hvaležni naši preprotni Rafaelovi družbi v Ljubljani za vso njeno skrb in delo, zlasti še sedaj, ko nam je s pomočjo Radiooddajne postaje poskrbelo za tako lepe izseljenške večere. Nagovori pri izseljenških večerih v Radio Ljubljani, ki so jih imeli gg. škof. dr. Gregorij Rožman, ban dr. Marko Natlačen in župan dr. Juro Alešič, so nas ganili do solz. Ljubljansko radiooddajno postajo prosimo, da čimprej zopet prične z izseljenškimi večeri, da nam bo trdo življenje v tujini saj ob večernih urah prijetnejše ob misli, da mati - domovina še ni pozabila svojih bratov in sester v mrzli tujini.

Jože Premrov.

Slovenski kotichek zagrebških,, Kopriv"

Ljubljana, 23. sept.

V Zagrebu izhaja humoristični list z imenom »Koprive«. V gniljavi skrbi ali kaj, da bi bili tudi Slovenci deležni božanskega humorja in menda se zato, da ne bi povsem utonili v solzah žalosti in obupa nad razvalinami, ki nam jih je zapustil slavni centralistični JNS-režim, je uredništvo »Koprive« uvedlo v svoj tednik tudi slovenski humoristični kotichek. Ta znameniti slovenski kotichek se ne odlikuje samo po tem, da je brez humorja, ampak se lahko tudi pobaha, da je začel prvi dejansko izvajati

„tiho in postopno likvidacijo slovenskega jezika“

in uvajati nekakšno mešanico slovenskega in srbohrvatskega jezika, ki je včasih živ krst ne razume. Zdrave živce in želodec mora imeti, kdor brez škode prenese vso to jezikovno in vsebinsko neokusnost. Sotrudniki tega slovenskega koticheka nimajo, kakor je videti o humorju, niti osnovnih pojmov. Humor zamenjujejo s kvantami in spolzkimi namigavanji, ki mejijo včasih že na surovost, satiro pa z gorjačo in protifarško gonjo.

Boljše je biti brez humorja...

Čudimo se naivnosti in nekritičnosti uredništva »Koprive«, ki sprejemajo in objavljajo v omejenem slovenskem koticčku stvari, ki bi jih pri nas vsak kotichek ugleden list odločno odklonil in vrge! tja, kamor spadajo: v koš. Pa nas vedno minajo v Zagrebu za tako zaostale, da si mislijo: Za ove Kranjce je dobro svel? Zagrebškim purgerjem se najbrž niti ne sanja, da imamo tudi Slovenci svojo originalno humoristično literaturo in da je ta literatura na tako vidni in dostojni vi

Tisoč in ena zanimivost

Rekord v potanju

V Ameriki so imeli v dobi, ko cvete lov za rekordi vseh vrst, že toliko najrazličnejših tekem in tekmoval, da so prišli že v zadrego, za kakšen rekord naj bi se ameriški moški in ženske še tepli. Rekordi v pojedini cmokov, banan, oranž, rekordi v najdaljšem poljubavanju, rekordi v ločitvi zakonov — sploh je že ni bilo stvari v življenju ameriškega človeka, da ne bi zanj že divjal rekordni boj.

Zadnjič pa so v milijonarskem letovišču Miami na Floridi, kamor se pred dolgočasjem zateka pozlačena ameriška judovska aristokracija, priredili tekmo za rekord v nečem, na kar še ni nihče prišel. Tekmovalci so se šli, kdo se bo močnejše in izdatnejše — potil. Zmagovalec naj bi dobil naslov svetovnega mojstra v potanju. Zbrali so se samo priznani mojstri v »švicanju«, ki so se pod nadzorstvom sodnikov morali potiti dve uri. Za nadzorovanje so imeli sodniki na razpolago najmodernejšje zdravniške priprave za merjenje transpiracije.

Zmago v dveurnem potanju je odnesel neki advokat iz Milana, ki tehtal 150 kg! Ni čuda, da je iz take gore nastil in mesa pritekle več vode kakor iz treh normalnih človeških teles.

Jedilni list pritlikavcev

O okusih ni da bi se prepirali, to staro modrost so izrekli že Rimljani, ki so bili veliki jedci pod Gospodom in so pojedli marsikaj, kar bi se nam danes upiralo. Pa narodi na svetu še dandanes jedo dosti reči, ki se evropskemu želodecu zde neprebavljive.

Pritlikavci, ki živijo po pragozdu od robovih puščav Kalahari v srednji Afriki, imajo za največjo slaščico nekaj ragu iz škorpjonovih zadkov. Druga njihova specialiteta je omeleta iz termit-skih jajec ali pa zrezek iz šakalovega stegna. Take jedi pri njih uživajo samo poglavari, zato so pri teh malih smrtnikih v zelo velikem spoštovanju. Seveda se evropski fini želodci nad tem čudnim okusom in nad jedilnimi listi pritlikavcev zgražajo — tisti želodci, ki se kar cede od naslade nad ostrigami, polži ali kakim »linim« smrdljivim sirom...

Tajnost dolgega življenja ali stodvajsetletna gospodična

Gospodična Dolores Bedoya v San Salvadorju, južnoameriški republiki istega imena, je pred nedavnim praznovala stodvajsetletno življenje. Torej je najstarejša ženska na svetu in hkratu najstarejša — oprostite — stara devica. Njeno rodno mesto je ta praznik slavilo zelo dostojno in slovesno. V malo republiko se je nateklo nešteto častnikov zlasti iz Severne Amerike, kjer so doma najradovednejši ljudje na svetu. Časnikarji so častljivo senorito izpraševali o vsem mogočem in nemogočem v njenem življenju. Seveda ni manjkalo vprašanj dveh vrst — o skrivnostih, kako je dočkala tako visoko starost in o ljubezni, ki si jo človek pri tako dolgem življenju kar nehoče kliče v spomin. Toda senorita s stodvajsetimi pomladni je častnike in z njimi ves svet razočarala, kar se je le dalo. Povedala je tako-le:

»Živela sem dolgo, ker je moje srce dobro, moje srce pa je dobro, ker nisem nikdar ljubila...«

Amerikanski roman

James Duke je umrl l. 1925. in je zapustil svoji tedaj komaj trinajstletni hčerki Dorris kakih osemdeset milijonov dolarjev, poleg številnih posestev po ameriških in evropskih letoviščih. Ves ta denar in bogastvo je zaslužil z eno samo mislijo, ki se mu je rodila o pravem času. On je prvi začel izdelovati etikete in vinjete za cigarete, za čokolado, katere ljudje izbirajo, kakor toliko nespametnih in neumnih stvari. On je dal tudi idejo, naj bi ljudje eličice od čokolade itd. zbirali v serije in potem od podjetij dobivali nagrade. S tem neumnim izumom si je prislužil milijone.

Ko je njegova sestra dorasla, je živela zelo nesrečno življenje, v vednem strahu pred roparji, pred zločinci, ki krajejo otroke in kar je še takih ameriških prijetnosti. Od šestnajstega leta dalje je imela okoli sebe kopo oboževalcev, toda bila je prepričana, da je nihče od njih nima rad, marveč, da vsakdo gleda in želi le njen denar. To je bilo tudi res, ker dekle ni bilo kdove kako lepo. Nazadnje se je sama po treznem preudarku zaljubila v nekega Jamesa Cromvella in se brž poročila z njim. Kajti James Cromwell je bil lep človek, zraven pa sin nekega Morganovega družabni-

ka, ki je milijonar kakor Morgan sam. Torej ta ni pri njej iskal denarja in miss Dorris je šla mirne duše z njim pred oltar. Mlada zakonca sta sklenila, da bosta živela na Havajskih otokih, kjer je tam tako lepo, drugič pa, kakor pravita prozaično sama, »ker so tam davki na rente nižji kakor v Ameriki pod vladno socialističnega roparja Roosevelta.

Pasje pravice

V Clevelandu je žena nekega lastnika majhnega nočnega zabavišča pretekli teden vložila tožbo proti svojemu možu, češ da ga premalo vidi. Mož čez dan spi, ob desetih zvečer vstane ter odide za poslom, vrne se pa šele ob šestih zjutraj, ko zapre zabavišče. Mož je tako malo doma, da ga ne pozna niti njegov pes, ki ga je zadnjič, ko se je vrnil domov še pozneje kakor po navadi, ugriznil v nogo kot nadležnega tučja. Žena je v začetku moža prosila, naj se je vendar usmili, toda ni vse nič pomagalo. Sodnik je seveda razsodil v prilog ženi, dejal pa je v sodbi, da je mož dolžan ne le ženi marveč prav tako psu, da ga kdaj vidi v budnem stanju. Ker možak podnevi spi, bo moral po razsodbi sodnika od zdaj prebiti vsaj eno noč na teden doma — toliko pravice prisojia ameriška oblast nele ženi marveč tudi psu.

Frizerjevo zmagošlavje

Pred nekaj leti je podjeten Američan odprl prvi salon za lepoto na otoku Tahiti, kjer žive sami polinezijski domačini razen evropskih in ameriških turistov, ko prihajajo tja uživati za nekaj časa eksotično lepoico. Očetje in moške polinezijskega ženstva so bili dokaj presenečeni, ko so začele žene in hčere prihajati nenadno v listnate kočice vse naličene, s priljubljenimi podaljšanimi trepalnicami, s poslikanimi nohti in z navitiimi lasmi. Toda ljudje se navadijo na vse, zlasti divjaki, ki so jim vse slikovite bedarije všeč. Danes ta salon za lepoto sredi Tihega oceana sijajno uspeva.

Nič manjši uspeh ni sojen drugemu takemu zavodu za izkoriščanje ženske nečimernosti, ki »pomaga« eskimskim ženam in ženskam neke na severu Alaske. Tudi Eskimke se rade hodijo kodrat in si barvajo ustnice z rdečilom in se prase s pudrom ameriških judovskih tovarn. Pač pa se ne marajo mazati s kremami, ker so menda po koži že tako in tako dovolj masne od tuljveve masti.

Dočim se te ustanove za pospeševanje človeške neumnosti širijo v najbolj divje kraje, pa v Ameriki sami, ki jim je bila prva domovina, zanimanje zanje ponehava, tako da gredo samo še najbolj sloveči zavodi za pospeševanje lepote. Njihovi lastniki si izmišljajo najbolj nemogoče reklame zvijače, da bi obdržali svoje odjemalke. Tako je neki frizer v Bostonu svoj lepotni salon spremenil v kino, njegovi pomočniki strižejo, kodrajo in lepšajo bostonske dame ob največjih prizorih ameriškega filmskega kiča. V Newyorku

pa je podoben podjetnež hotel svoji klienteli prihraniti izgubo pri času, ki ga tako olepšavanje veliko zahteva. Ustanovil je v svojem salonu pravcato univerzo, kjer se dame med olepšavanjem lahko uče francoščine, nemščine ali italijanščine, harmonije ali glasbene zgodovine, igrati bridge ali karkoli jih veseli. Seveda vse zastoni. In kljub temu še vendar prihajajo k pameti.

Belgijski politik Degrelle, na katerega je bil poizkušen atentat, ki so ga pripravili socialdemokrati

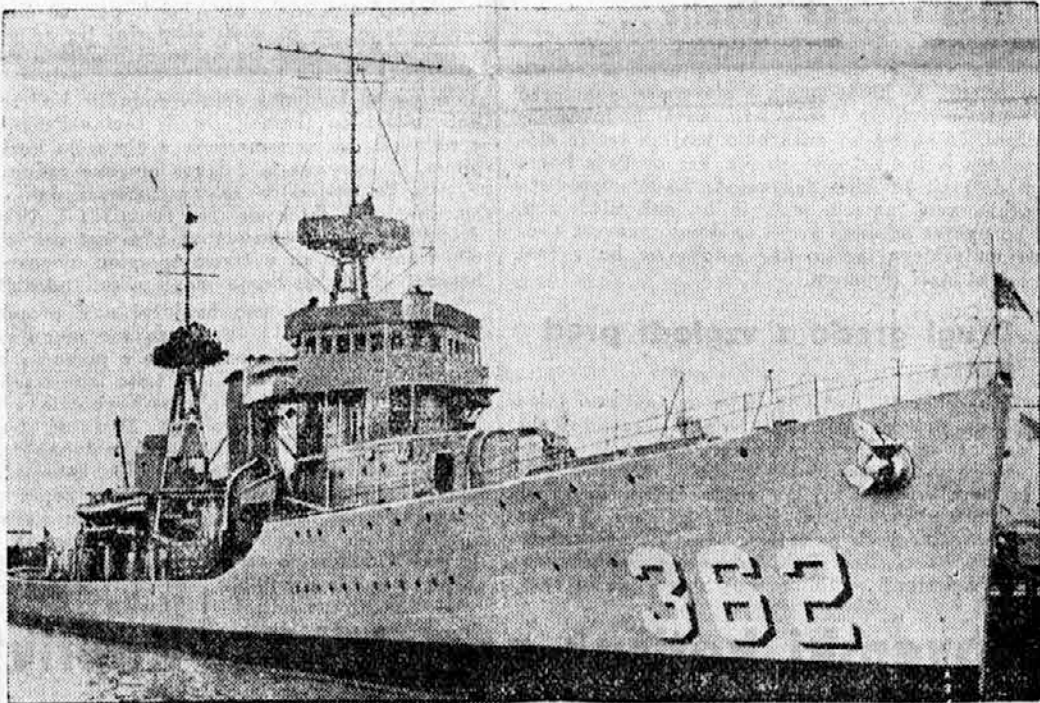
Zaradi abesinske vojne je zrasla cena - levom

Po nekem poročilu znane cirkuške družbe Hagenbeck iz Hamburga je italijansko abesinska vojna prinesla kot najbolj nepričakovano posledico tudi nekaj, česar bi si ne mogli misliti. Zaradi te vojne je nenadoma zrasla cena levom, kakor to ne pomnijo že dolgo časa. Da je temu tako, je krivo dejstvo, da so kralja puščave lovili največ po abesinskih puščavah, kamor se, zaradi vojne niso lovci več upali.

Danes stane mlad levček okrog 1000 francoskih frankov. Kar se pa tiče cene odrasli zveri, se je od začetka abesinsko-italijanske vojne skoraj podvojila. Torej bodo Italijani v Abesiniji lahko izkoristili tudi to stvar.

Mozart - ubit?

Avstrijske oblasti so prepovedale prodajanje knjig o Mozartu, ki je izšla pred nedavnim in nosi naslov »Življenje in nasilna smrt Mozartova.« V tej knjigi pisatelj trdi, seveda brez prijemljivih dokazov, da je bil genijalni skladatelj žrtve avstrijskih framasonov, ki so se od Jožefa II. dalje v Avstriji zelo razmnožili in so jim pripadali najvišji dostojanstveniki vseh vrst. Knjiga trdi celo, da se je prostozidarstvo vgnezdilo v nekaterih duhovniških krogih tedanjega časa. Pisatelj te knjige je doktorica Matilda Ludendorff, žena nemškega generala istega imena, ki se je proslavil v bojih za novo germansko vero.

Nov ameriški rušilec »Moffett«, ki je stal 4 milijone dolarjev

Knjiga stara 3387 let

Najstarejšo knjigo na svetu so zasledili v Palestini in sicer v mestu Nablusu, nekdanjem svetopisemskem Sicheu, ki je danes središče najbolj zagriženega boja Arabcev, proti Judom. Sicheu leži v bližini stare Samarije. Knjiga, katero hrani takšna sinagoga, je sv. Pismo in sicer prvih pet Mojzesovih knjig. Ta izvod sv. Pisma je bil napisan leta 1451, to je 12 let po vrnitvi Judov v Palestino. Torej je ta knjiga stara 3387 let. Nablus je zanimiv zaradi tega, ker so se v njem ohranili še ostanki starih Samarijanov.

Udobne železnice

Letala odvzamejo železnicam vedno več potnikov posebno pri dolgih progah. Vsled tega so primorane železnice skrbeti za večjo udobnost. Škotske proge so vpeljale izletniške enonadstropne vagon. Podnevi sedijo potniki spodaj, a ponoči imajo na razpolago oštevilčene postelje v gornjih prostorih. Ameriške železnice na progi Newyork-Florida krajšajo letoviščarjem 28 urno vožnjo s tem, da priklopijo »družaben voz«, kjer kraljuje lepa ravnateljica. Prireja šahovske tekme, igro v bridge, ples ali petje v zboru. Ima na razpolago godbo. Ta vagon je zelo priljubljen in je baže skoro podvojiš število potnikov v onih šestih vlakih, ki dnevno odhajajo v Florido iz Newyorka.

Nova rezerva

Na velikih plantažah kokosovih orehov uporabljajo v zadnjem času pri pobiranju orehov dresirane opice. Te dresirane opice so privezane na vrvi, da ne uidejo in naberejo na dan tudi po tisoč orehov. To je mnogo več, kot bi pa mogel nabrati še tako spreten delavec.

Pred čudnim dejstvom pa se je znašel ubog malajski delavec. Dosedaj so mu v njegovem delu konkurirali samo stroji, sedaj so pa začele že tudi opice.

Drage muhe

Moskovski dnevniki zasmehujejo slabo kakovost klejastega papirja za muhe. Kakor vsi državni izdelki, ne pozna nobene zasebne konkurence in se prodaja prav drago. Dve mali poli staneta 40 kopejk, t. j. 5 din. V Moskvi so celo zračunali, da stane letos gospodinjstvo sleherni ujeta muha najmanj eno kopejko!

»Ste bili že na Bledu, gospod?«

»O seveda.«

»Pa v Bohinju?«

»Tudi že.«

»In kje je bilo prejetnejše?«

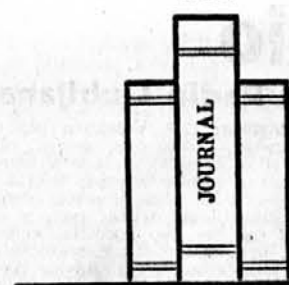
»Ne vem, gospodična, obakrat je bila z menoj moja žena.«

»Daj mi dinar, očka, lepo te prosim.«

»Ne budi no siten, to večno moledovanje! Saj nisi več otrok.«

»Pa mi tedaj daj kovača, očka.«

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
SOLSKA ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIŽICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

Zeleni pekel

Med Puerto Saurezom in med Santa Cruzom se na razdaljo 750 kilometrov raztezajo sami gozdovi. V tem prostranem nevarnem ozemlju sta samo dve zasilni letališči. Če to prenesemo na evropske razmere, moramo reči, da mora vsak letalec, ki starta za Vzhodno Bolivijo, preleteti razdaljo od Londona do severne Irske, ne da bi mu bilo možno odnesti zdravo kožo, kadar mu odpove motor. Nevarnost zvišuje še dejstvo, da se mora letalec tukaj boriti še z docela nenavadnimi podnebnimi in vremenskimi razmerami.

Okrog desetih dopoldne morda zapusti letalo mesto Lapaz, ko divja nad njim snežni vihar. V vsakem primeru je zrak nad mestom tako redek, da vsak, še tako neznan napor zahteva vso človekovo moč za dihanje. Okrog pol dne je letalec v Santa Cruzu, kjer kaže toplomer v senci vročino, ki se giblje med 36 in 41 stopinjami Celzija. Tam je dežela palm, pomaranč in komarjev. Okrog sedmih zvečer prigrmi letalo nad Corumbo. Njeno smrdljivo apno zastruplja noč z dušičimi izparinami.

Prvi bolivijski letalec, ki smo ga spoznali, je bil neki kapitan Jordan, ki je letel v silni višini nad San Josejem. Strme smo gledali za drobno srebrno pičico, ki se je naglo oddaljevala in izginjala izpred naših oči, se nam je nenadno

zazdelo, da se je letalo začelo spuščati. Minuto pozneje se je obrnilo in priletelo nazaj. Celo v tej silni razdalji smo slišali, da ritmično brnenje motorja zdaj pa zdaj prenehava.

Ko se je letalo približalo, so vsi Indijanci kar na lepem oživeli in naglo drveli po gozdni poti navzdol do letališča. Nekaj minut pozneje smo rešili Jordana iz pisane oblečene navdušene množice brezdelnežev in ga povabili naj sede z nami h kozarcu pijače in poslušaj kratek gramofonski koncert.

Redko kdaj sem slišal tako pretresljivo življensko zgodbo, kakor je njegova. Dolgi poleti so v Južni Ameriki zelo v modi, to modo pa je vodila Bolivija. Major Santalla je bil zdaj na letu iz Lapaza v Buenos Aires. Jordan pa, ki velja za drugega najboljšega pilota Bolivijske zračne sile, je dobil povelje, naj svoj stroj pelje iz Lapaza v Rio de Narejo. To je pravo pionirsko dejanje, čigar pomen ni prav nič manjši, kakor če kdo leti čez Atlantsko morje. Ti poskusi, ki jih pospešuje bolivijska vlada, gredo za tem, da bi se ugotovilo, ali se da urediti redni letalski promet, ki bi Atlantsko morje približal Anti za deset dni.

Najnevarnejši del svojega poleta je Jordan srečno preстал.

Ko je preletel bolivijski Zeleni pekel, se je spustil v Puerto Suarez. Tu mu je braziljski poslanik zapovedal, da se mora ustaviti. Jordana so iz jeze nad tem zadržkom navdajale prave morilne misli, ko se je spomnil, kakšen

glas bo šel o tem po Mattu Grossu. Zakaj ne bi prelivail svoje krvi, če ga to zabava. Toda, ker ni bil civilist, marveč vojak, je moral ubogati.

Sedel je v moji spalni mreži in bingljaj z nogami čez njen rob.

Čeprav je malo govoril, smo razumeli njegovo zagrenjenost, katero je povzročala strašna nemoč, ki jo je povzročilo birokratično mišljenje temu pogumnemu možu.

Po svojih najboljših močeh smo si prizadevali, da bi ga razveselili.

Tri dni pozneje je prišel na obisk Santala. V njegovem spremstvu je bil major Maitre, glasoviti francoski letalec, ki je 1925 skupno s Pelletierjem d'Oissem letel iz Pariza v Dakar.

S seboj sta pripeljala bleščeč Junkersov enokrak, ki je bil ves iz kovine in je imel en sam motor. To je bil krasen svetel stroj, ki je bil kakor nalašč pripraven za tako nalogo.

Bolivija je danes v zanimivi razvojni stopnji. Med ogromnimi gozdovi na vzhodu in med širnimi visokimi planotami na zahodu ni nobene avtomobilske ceste. Od Cochabambe do Santa Cruz drži samo nevarna in strma steza za mežge, ki se v gorskem ozemlju dviga za tisoče čevljev in se spet spušča navzdol, če jo hoče človek prevažati potrebuje za to deset napornih dni. Z letalom pa je mogoče progo preleteti v malo urah. Med tema dvema skrajnostima ni nobene srednje poti.

O Junkersovem stroju smo slišali en sam glas hvale. To je nemški stroj, ki ga vodijo

nemški letalci in bolivijska vlada se z največjim zanimanjem briga za njegovo izpopolnitev. Bolivijska vlada ima večino delnic ter v primeru vojne pravico do šestih velikih brezhibnih bombnih letal, ki naj podpirajo ostale vojne avijone. S tako prednostjo se ne more bahati nobena druga država v Južni Ameriki.

Dva dni pozneje se je Jordanov stroj na letališču razbil na drobne kosce, ko se je vračal s poskusnega leta. Kolesje se je zapletlo v zadnje vrste dreves, pa so ga odtrgale od letala. Jordan in njegov mehanik pa sta vendar lahko z zdravo kožo splezala z dreves.

Nikdar, odkar je prenehala konjunktura za gumi in je v San Joseu vladalo pisano življenje, še ni bilo v tem mestu takega razburjenja, kakor zdaj. Tri letala, od katerih sta dve stali v senci gozda in se lesketali v svoji čistosti, tretje pa je v razvalinah viselo z vej — vse to je prebivalcem preganjalo dolgočasje. Niti naša ekspedicija ni mogla odvrniti njihovega zanimanja od lesketajočega se soja modernih strojev, ki je visel nad mestom.

Vsak dan je bilo letališče natlačeno polno. Pisano prepasana, nema, navdušena množica se je v rekah valila iz gozdov ter se gnetla okrog strojev. Radovedne ženske in otroci s široko odprtimi usti, so oblegali Bee-Masona, kadar je hotel filmiti letalce. Ko jih je službojujoči domači policaj hotel razredčiti, se je zmeraj razvnelo glasno prepiranje. Brž, ko smo se vrnili na svoje stanovanje, so nas obiskovali neštivilni pohajči, ki so bili nadvse veseli, da so imeli nekaj, kar jim je preganjalo dolgčas.